

700-LECIE LOKACJI KAMIENIA

PRACA KONKURSOWA NR: 213190

IDEA I LOKALIZACJA

3 czerwca 1319 r. miała miejsce na obszarze zwanym Kamon lokacja wsi Kamień. Już wcześniej, na tym terenie eksploatowano kamień wapienny i podejmowano próby z wypalaniem wapna¹. Późniejsza historia miejscowości jest związana z kamieniem wapiennym, wydobywanym w kamieniołomach, transportowanym w kierunku rzeki Wisły. Następnie wypalany w wapienniku i dostarczany dzięki żegludze dla ciągle rozbudowującego się Krakowa. Kamień stał się również przyczyną wydarzeń historycznych jak zakup wsi przez Kanoników Regularnych. Wydobywanie kamienia znajdowało również swoje odzwierciedlenie w układzie przestrzennym wsi z licznymi wyrobiskami. Na przestrzeni dziejów następowało stopniowe odejście od eksploatacji kamienia, a w ostatnim okresie również od rolnictwa, nierozzerwalnych pierwiastków historii Kamienia.

Dziś w Kamieniu można odnaleźć opuszczone wyrobiska, wpasowujące się w bogatą topografię wsi. Podczas wizyt w Kamieniu poszukiwano lokalizacji dla formy upamiętnienia lokacji wsi starając się przy tym ograniczać ingerencję w zastany krajobraz, odrzucono lokalizacje nad rzeką oraz w kamieniołomach, w tym Kamieniołomie Odwozy. Poszukiwano miejsca, które pozwoli na wpisanie obiektu w strukturę wsi, dlatego podjęto decyzję o umiejscowieniu formy upamiętnienia na zamknięciu osi widokowej na przecięciu się starych dróg (ul. Starowiejskiej i Kanoników Regularnych). Upamiętnienie ma być połączeniem nowej formy z istniejącą strukturą muru wapiennego, jednego z nielicznych relikwów zastosowania lokalnego materiału. Fakt ten wynika m.in., z braku możliwości zastosowania oryginalnego, obecnie już nie wydobywanego we wsi kamienia oraz pozwala na zespolenie obiektu z miejscem, w zamian dodawania kolejnego elementu do przestrzeni wsi tracącej ład na skutek ostatniego okresu rozwoju. Forma upamiętnienia powinna być komemoracją nie samego wydarzenia, a raczej 700 lat historii, które nas od niego dzielą. W założeniach projektowych forma powinna mieć charakter informacyjny, prezentujący historię miejscowości. Taka potrzeba wiąże się ze wzrostem zmian w strukturze społecznej mieszkańców oraz faktu, że historia Kamienia nie należy do powszechnie znanych, pomimo jej bogactwa i dobrego udokumentowania.

FORMA

Forma obiektu składa się z trzech wstępów wykonanych z blach Corten obudowujących zastaną strukturę muru z kamienia wapiennego. Takie rozwiązanie pozwala na uzyskanie dwóch typów przestrzeni oddzielonych przez mur. Strefa frontowa od ulicy zlokalizowana na zamknięciu osi widokowej odznacza się oszczędnością przyjętych rozwiązań. Ograniczono się jedynie do napisu *Kamień, 700 lat, 1319-2019*, informującego o rocznicy istnienia miejscowości oraz rozcięcia wstęp pozwalającego na wyeksponowanie zabytkowego muru, wykonanego z kamieni wapiennych, gdzieśgdzie uzupełnionego cegłą i nakrytego betonową czapką. O głównym wyrazie plastycznym założenia ma świadczyć wspomniany mur, będący

skromną konstrukcją wykonaną z nieregularnych kamieni, jednak pochodzących z niegdyś działających we wsi wyrobisk. Oplatająca mur formą poprzez swoje zagięcia płynnie przechodzi na drugą stronę muru. Odwrócenie jednej ze wstępów, ma rozbudzać ciekawość, co znajduje się po drugiej stronie, wskazując na kontynuację formy upamiętnienia lokacji wsi po stronie wewnętrznej muru. Obserwator kierując się wzdłuż muru napotyka nieopodal bramę i furtę, dzięki której może przejść na drugą stronę i kontynuować oglądanie formy. Strefa po wewnętrznej stronie muru stanowi „strefę historii”, w której trzy wstęgi opadają na dół mówiąc o Kamieniu przez pryzmat trzech aspektów: *czasu, przestrzeni i ludzi*. Pierwsza część - *czas* opowie za pomocą krótkiego tekstu o głównych wydarzeniach historycznych, jak np. założenie parafii, bombardowanie w 1945 r. oraz przede wszystkim o samym założeniu wsi w 1319 r. Część poświęcona *przestrzeni*, zostanie opatrzona mapką z ważnymi punktami miejscowości, jak dawne kamieniołomy, wapiennik, kościół, zachęcając do dalszego odkrywania miejscowości. Ostatnia część przybliżyć będzie mieszkańców, którzy chcą pamiętać o swojej 700 letniej tradycji, ciągłości zamieszkania i więzach pokoleniowych – cechach, które uległy zatraceniu w większości regionów obecnej Polski.

MATERIAŁY I TECHNOLOGIE

Forma składa się z „wstępów”, spawanych elementów z blachy stalowej Corten gr. 4 mm i szerokości elementów 35 cm. Projekt zakłada wykonanie formy z materiału odpowiadającemu jednemu standardowemu arkuszowi blachy. Każdy z elementów formy wymaga wykonania i dospawania elementów montażowych, następnie mocowanych za pomocą kotw do istniejącego muru. Celem jest uzyskanie lekkiej konstrukcji, montowanej do muru kamiennego, nie wymagającej wykonywania fundamentów. Napisy oraz graficzna reprezentacja mapy wsi zostaną wykonane przy zastosowaniu cięcia laserowego oraz frezowania wykonywanego za pomocą urządzeń sterowanych numerycznie (CNC). Na planszy projektowej zaprezentowano proponowany układ typograficzny, natomiast ostateczną treść dotyczącą trzech aspektów historii (*czas, przestrzeń i ludzie*) należy ustalić na kolejnych etapach projektowych z inwestorem po konsultacjach merytorycznych z historykami. W ramach projektu planuje się wykonanie niewielkiego terenu utwardzonego przed formą od strony wewnętrznej muru o wymiarach 2 x 1.4 m, proponowana nawierzchnia z tłucznia kamiennego. Ponadto zaleca się uporządkowanie terenu od strony ul. Kanoników Regularnych oraz przesunięcie znaków informacyjnych i znaku z nazwami ulic.

¹ Kazimierz Łatak CRL, *Kamień, studium z dziejów wsi i parafii*, Elk 1999, s.17.